

Màster Oficial de Recerca en Ciències Odontològiques

Recerca en Patologia i Terapèutica Quirúrgica Bucal (2,5 ECTS)

PLA DOCENT

1. PROFESSORAT:

Professor responsable

Prof. Dr. Cosme Gay Escoda (catedràtic d'Universitat)

Professorat col·laborador

Prof. Dr. Eduard Valmaseda Castellón / Dr. Rui Figueiredo / Dra Mª Angels Sánchez Garcés /

Dra. Nieves Almendros Marqués.

2. COMPETÈNCIES QUE ES DESENVOLUPEN:

2.1. OBJECTIUS GENERALS DE L'APRENTATGE:

Conèixer les principals línies de investigació en l'àmbit de la Cirurgia Bucal i Maxil·lofacial, la Implantologia Bucofacial i la Patologia de Cap i Coll, participant de les activitats que es duen a terme en el Grup de Recerca consolidat "Patologia i terapèutica Odontològica i Maxil·lofacial" de l'Institut de Recerca Biomèdica de Bellvitge (IDIBELL) que dirigeix el Professor responsable d'aquest Pla docent.

Especificacions:

- Es vol aconseguir la integració de les matèries bàsiques de les Ciències de la Salut en l'àmbit de la Patologia Quirúrgica Bucal i Maxil·lofacial, establint les correlacions adients entre les ciències bàsiques i les clíniques.
- L'alumne haurà de conèixer les malalties, lesions i anomalies dels òrgans i estructures que integren la cavitat bucal, els maxil·lars i els seus annexes.
- Tindrà els coneixements necessaris per a detectar les disfuncions del sistema estomatognàtic.
- Haurà adquirit l'entrenament necessari per a determinar les exploracions i tècniques diagnòstiques més adequades a cada tipus de patologia.
- Haurà après a realitzar el diagnòstic i tractament quirúrgic de les malalties, lesions i anomalies estudiades, sense oblidar la profilaxi i la rehabilitació postoperatoria.
- Es correlacionarà els coneixements impartits amb la realitat socio-econòmica actual al nostre país.
- Haurà d'integrar-se en les diferents línies d'investigació que porta a terme la Unitat Docent de Cirurgia Bucal i Maxil·lofacial en el marc del seu grup de recerca de l'IDIBELL.

2.2. OBJECTIUS ESPECÍFICS DE L'APRENTATGE

2.2.1. Coneixements teòrics (àrea cognoscitiva):

2.2.1.1.- Aplicar els coneixements de les ciències bàsiques al diagnòstic, a la prevenció i al tractament de la Patologia Bucal i Maxil·lofacial.

2.2.1.2.- Realitzar l'estudi específic de les entitats nosològiques que afecten la regió Bucal i Maxil·lofacial i conèixer de cadascuna: les causes (etiologia), la incidència en la població i la seva distribució geogràfica (epidemiologia), el mecanisme de la malaltia (patogènia), les alteracions produïdes en el funcionalisme normal (fisiopatologia), les lesions estructurals i morfològiques (morfopatologia), les manifestacions objectives i subjectives (clínica), el diagnòstic i el diagnòstic diferencial, el pronòstic i el tractament.

2.2.1.3. Saber fer una correcta Historia clínica, interpretant la semiologia per arribar a un diagnòstic adient, coneixent les bases científiques que justifiquen les exploracions complementàries i profunditzant en el coneixement de les noves tecnologies.

2.2.1.4.- Demostrar el coneixement de l'instrumental, dels materials i fàrmacs que cal utilitzar en les diverses terapèutiques de Cirurgia Bucal i Maxil·lofacial.

2.2.1.5.- Formular un pronòstic i un pla terapèutic per a les diferents entitats nosològiques estudiades.

2.2.1.6.- Seleccionar les tècniques i els procediments terapèutics adequats a cada cas, amb les seves indicacions i contraindicacions, ressaltant les tècniques de cirurgia mínimament invasiva i la biocirurgia.

2.2.1.7.- Conèixer les complicacions i accidents dels procediments terapèutics més utilitzats a la praxis diària.

2.2.1.8.- Conèixer les repercussions bucals de la patologia sistèmica i de les seves implicacions respecte dels tractaments quirúrgics.

2.2.1.9.- Participar en la implementació dels plans de prevenció i tractament del càncer bucal, potenciant l'aplicació dels protocols de prevenció de la patologia bucodental relacionada amb els tractaments oncològics (radioteràpia, quimioteràpia, etc.).

2.2.1.10.- Formular un diagnòstic i pla de tractament en els diferents tipus de edentulisme, profunditzant en el coneixement de les tècniques quirúrgiques i prostodònciques especials d'Implantologia Bucofacial

2.2.1.11.- Conèixer en profunditat el mètode científic i els diferents tipus d'estudis més utilitzats per el nostre grup de recerca.

2.2.2.- Habilitats pràctiques i competències (àrea sensorio-motora). Seran específiques per cada mòdul.

2.2.2.1.- Aprendre a obtenir informació pertinent a través de l'elaboració d'històries clíniques clares i rellevants, de l'execució d'una exploració física del pacient completa, sistemàtica i eficaç i la indicació adient de les proves complementàries que siguin necessàries per el correcte diagnòstic.

2.2.2.2.- Identificar els diferents signes i símptomes que presenta el pacient i a través de la semiologia arribar a un diagnòstic.

2.2.2.3.- Interpretar correctament les diferents proves complementàries sol·licitades o pactades.

2.2.2.4.- Plantejar-se el diagnòstic diferencial pertinent i d'aquesta manera arribar al diagnòstic definitiu i a l'establiment de un pla terapèutic.

2.2.2.5.- Practicar les tècniques d'anestèsia adequades als diferents tractaments.

2.2.2.6.- Identificar, manipular i conservar l'instrumental i el material per fer els diferents procediments terapèutics.

2.2.2.7.- Efectuar una correcta asèpsia del personal, aïllament del camp operatori, instrumental i del local.

2.2.2.8.- Realitzar les intervencions quirúrgiques d'acord amb el programa pràctic del pla docent, triant l'instrumental i els materials indicats per a cada cas, i coneixent-ne els possibles accidents, complicacions i limitacions.

2.2.2.9.- Utilitzar adequadament la terapèutica farmacològica, física i psicoconductual i la profilaxi per a cada una de les diverses entitats nosològiques estudiades.

2.2.2.10.- Desenvolupar un treball d'investigació.

2.3.- Actituds i valors (àrea afectiva)

2.3.1.- Fonamentar la pràctica professional amb criteris científics, profunditzant en les tècniques d'observació i experimentació, el maneig dels elements de documentació, estadística i informàtica aplicats als problemes sanitaris i en els mètodes generals d'anàlisis epidemiològiques.

2.3.2.- Desenvolupar els valors ètics en la relació amb els pacients, tant en l'atenció sanitària com amb la prevenció de les diferents entitats nosològiques bucal i maxil·lofacials.

2.3.3.- Adquirir experiència en el treball cooperatiu i en equip i en les tècniques de comunicació interpersonal, desenvolupant el sentit ètic, de solidaritat social, responsabilitat i dedicació.

2.3.4.- Adquirir consciència de la influència que els factors històrics i socio-culturals

han tingut sobre el saber i la pràctica odontològica, els conceptes essencials de l'Odontologia, la salut i la malaltia.

2.3.5.- Aprendre a avaluar críticament el nivell dels propis coneixements i competències i aplicar els mètodes de recerca d'informació, recuperació científica i d'autoaprenentatge.

3. CONTINGUT (temari):

- *Mòdul 1.* Principis bàsics de la Cirurgia Bucal. Investigació en Cirurgia Bucal i Implantologia Bucofacial.

1.1.- Estudi clínic i radiològic del pacient. Proves complementaries. Tècniques de diagnòstic per la imatge (1 hora).

1.2.- Patologia sistèmica i Cirurgia Bucal (1 hora).

1.3.- Fonts de la Cirurgia Bucal i Implantologia Bucofacial. Investigació bàsica i clínica en Cirurgia Bucal i Implantologia Bucofacial (1 hora).

1.4.- Seminari i clínica (2 hores):

- Estudi d'un pacient a la Clínica Odontològica Universitària
- Anàlisi i comentari de diferents analítiques i proves complementàries
- Seminari d'interpretació de radiografies i altres proves de diagnòstic per la imatge i de contrastar-ne els resultats amb la literatura revisada

1.5.- Feina a fer (10 hores):

- Preparar i assimilar els continguts.
- Revisió d'articles i de casos clínics.
- Revisió d'articles de recerca clínica i bàsica.
- Propostes de diferents tipus d'estudis de recerca.

- *Mòdul 2.* Inclusió dentària. Complicacions de l'extracció quirúrgica de dents incloses. Estudi de les nostres línies de recerca en aquest camp.

2.1.- Cordals inclosos (1 hora).

2.2.- Altres inclusions dentàries (1 hora).

2.3.- Sessió de casos clínics i assistència a clínica (3 hores).

2.4.- Feina a fer (5 hores):

- Preparar i assimilar els continguts.
- Preparació de dos casos clínics
- Discussió de les línies de recerca.

- *Mòdul 3.* Patologia infecciosa i quística dels maxil·lars (5 hores).

3.1.- Infecció odontogènica (1 hora).

3.2.- Osteomielitis, osteorradionecrosi i osteoquimionecrosi (1 hora).

3.4.- Quistos dels maxil·lars (1 hora).

3.5.- Cirurgia periapical (1 hora).

3.6.- Quistos de teixits tous i de la regió cervical (1 hora).

3.7.- Litiasi de les glàndules salivals (1 hora).

3.8.- Feina a fer (15 h):

- Preparar i assimilar els continguts.
- Estudi de diferents casos clínics i activitats a la Clínica Odontològica Universitària i revisió dels articles seleccionats.

- Preparació de tres casos clínics.

- *Mòdul 4.* Lesions hiperplàsiques, tumors dels maxil·lars i de parts toves, lesions precanceroses i càncer bucal (5 hores).

4.1.- Lesions hiperplàsiques (1 hora).

4.2.- Tumors dels maxil·lars (1 hora).

4.3.- Tumors de glàndules salivals (1 hora).

4.4.- Càncer bucal. Pautes de prevenció del càncer. Biòpsia i altres estudis pel diagnòstic precoç del càncer (1 hora).

4.5.- Tractament del càncer bucal. Protocols de prevenció de la patologia odontològica amb pacients amb tractaments oncològics (1 hora).

4.7.-Feina a fer (10 hores):

- Preparar i assimilar els continguts.

- Estudi de diferents casos clínics i activitats a la Clínica Odontològica Universitària i revisió dels articles seleccionats.

- Preparació de dos casos clínics i revisió de diferents articles de revistes científiques i exposar-los al grup.

- *Mòdul 5.-* Patologia de l'Articulació Temporomandibular i Implantologia Bucofacial (5 hores).

5.1.- Patologia disfuncional de la ATM. Nous conceptes etiològics i noves línies terapèutiques (1 hora).

5.2.- Patologia quirúrgica de la ATM. Cirurgia mínimament invasiva (1 hora).

5.3.- Rehabilitació implantològica del pacient edèntul total (1 hora).

5.4.- Rehabilitació implantològica de l'edentulisme parcial i d'unitaris (1 hora).

5.5.- Tècniques implantològiques complexes i complicacions de la cirurgia implantològica (1 hora).

5.4.- Feina a fer (10 hores):

- Preparar i assimilar els continguts.

- Fer la presentació de dos casos clínics vistos a la Clínica Odontològica Universitària:

. Pacient amb patologia de la ATM

. Pacient que ha de rehabilitar-se amb implants.

4. TEMPORALITZACIÓ (estudiant):

Tutories professor responsable	8 - 10 h						5 h
Classes /seminaris	8 - 14 h	Mòduls 1, 2 i 3	Mòduls 4 i 5				20 h
Tutories concertades professors col.laboradors	Prèvia cita per correu electrònic amb el professor Preferència: dimarts matí i dijous matí i tarda						16,5 h

- ECTS: 2,5 crèdits (62,5 hores).

- Tipus: Obligatòria.
- Desenvolupament: 1/3 crèdits presencials
1/3 crèdits semipresencials
1/3 crèdits treball autònom de l'alumne
- Horaris: contactar amb el professor
- Lloc: Despatx del Màster de Cirurgia Bucal i Implantologia Bucofacial (2.9)

5. ACTIVITATS D'APRENTATGE:

- 5.1.- Sessions expositives per part del professor amb participació activa de l'alumne.
- 5.2.- Activitats al campus virtual:
 - 5.2.1.- Publicació de material didàctic i de casos clínics.
 - 5.2.2.- Fòrums de discussió.
 - 5.2.3.- Avaluació on-line dels treballs realitzats.
- 5.3.- Treballs tutoritzats de cerca i anàlisi de la literatura.
- 5.4.- Practiques de laboratori i clíniques.
- 5.5.- Revisió tutoritzada dels treballs.
- 5.6.- Examen final teòric i pràctic.

6. AVALUACIÓ:

- 6.1.- Avaluació continuada mitjançant exercicis pràctics amb avaluació en grup
- 6.2.- Avaluació continuada mitjançant tests penjats al Campus virtual
- 6.3.- Autoavaluació pel propi estudiant
- 6.4.- Avaluació final amb un examen teòric i pràctic

7. FONTS D'INFORMACIÓ (consultar el llibre “Fuentes de la Cirugía Bucal y la Cirugía Maxilofacial. Selección bibliográfica. Barcelona; Ed. Signo. 2004”):

7.1.- Revistes pròpies de Cirurgia Bucal i Maxilofacial i de Implantologia Bucofacial.

7.2.- Llibres recomenats:

- 1) Andreasen JO, Andreasen FM, Bakland LK, Flores MT. Traumatic dental injuries. Oxford: Blackwell; 2003.
- 2) Arnett GW, McLaughlin R. Planificación facial y dental para ortodoncistas y cirujanos orales. Madrid: Elsevier/Masson; 2005.
- 3) Ash MN, Nelson SJ. Anatomía dental, fisiología y oclusión de Wheeler. 8ª ed. México D.F.: Elsevier; 2005.
- 4) Avery JK, Chiago DJ. Principios de histología y embriología bucal con orientación clínica. 3ª ed. Barcelona: Elsevier; 2007.
- 5) Bagán JV, Ceballos A, Bermejo A, Aguirre JM, Peñarrocha M. Medicina oral. Barcelona; Masson: 1995.
- 6) Bardach J. Cleft lip and palate surgery. Philadelphia: Lippincott-Raven; 1998.
- 7) Bascones A, Llanes F. Medicina Bucal. Tomos I y II. 2 ed. Madrid; Ed. Avances: 1996.
- 8) Berini Aytés L, Gay Escoda C. Anestesia odontologica. 3 ed. Madrid; Ed. Avances: 2005.
- 9) Bier H. Current research in head and neck cancer. Basel: Karger; 2005.
- 10) Boraks S. Diagnóstico bucal. Sao Paulo; Artes Médicas: 2004.

- 11) Branemark PI, Gröndahl K, Worthington P. Osseointegration and autogenous onlay bone grafos. Chicago: Quintessence; 2001.
- 12) Canalda Sahli C, Brau Aguadé E. Endodoncia. Técnicas clínicas y bases científicas. 2 ed. Barcelona; Masson: 2006.
- 13) Cavézian R, Pasquet G. Diagnóstico por la imagen en Odonto-Estomatología. Barcelona; Masson: 1993.
- 14) Chiapasco M. Cirugía Oral. Barcelona: Masson; 2004
- 15) Chiapasco M, Romeo E. Rehabilitación implantosoportada en casos complejos. Bogotá: Amolca; 2006.
- 16) Chong BS. Managing endodontic failure in practice. London: Quintessence; 2004.
- 17) Cohen S, Burns RC. Vías de la pulpa. 9ª ed. Madrid: Elsevier/Mosby; 2007.
- 18) Colmener LF. PET/CT. Fundamentos. Caracas: Amolca; 2007.
- 19) Corrente G, Abundo R. Implantes inmediatos post-extracción. Levantamiento del seno maxilar por vía crestal. Milano: RC Libri; 2004.
- 20) Cuenca E, Baca P. Odontología preventiva y comunitaria. Principios, métodos y aplicaciones. 3ª ed. Barcelona: Masson; 2005.
- 21) David DJ. Craniofacial deformities. New York: Springer; 1990.
- 22) De Burg M, Norman JE, Mc Gurk M. Color atlas text of the salivary glands diseases. London: Mosby Wolfe; 1995.
- 23) Del Castillo, JI. Manual de traumatología facial. Madrid: Ripano; 2007.
- 24) Dimitroulis G, Avery BS. Maxillofacial injuries. Oxford: John Wright; 1994.
- 25) Donado M. Anatomía implantológica. Bases morfológicas y su aplicación clínica en implantología dental. Barcelona: Ars Medica; 2003.
- 26) Donado Rodriguez M. Cirugía Bucal. Patología y técnica. 3 ed. Barcelona; Masson: 2005.
- 27) Dunutriyus G, Dolwick MF, Van Sickels JE. Orthognatic surgery. Boston: Wright; 1994.
- 28) Echeverria JJ, Pumarola J. El manual de Odontología. Barcelona; Elsevier-Masson: 2008.
- 29) Ellis E, Zide MF. Abordajes quirúrgicos del macizo facial. 2ª ed. Caracas: Amolca; 2008.
- 30) Espanya AJ, Velasco V, Gay Escoda C, Berini L, Arnabat J. Aplicaciones del láser de CO₂ en odontología. Madrid: Ergon; 1995.
- 31) Farreras P, Rozman C. Medicina Interna. 2 volúmenes. 15ª ed. Madrid: Elsevier; 2005.
- 32) Fonseca RJ, Davis WH. Reconstructive preprothetic oral and maxillofacial Surgery. Filadelfia; W.B. Saunders: 1995.
- 33) Fragiskos FD. Oral Surgery. Berlín: Springer; 2007.
- 34) Fujikami TK. Atlas de cirugía ortognática maxilofacial pediátrica. Caracas: Actualidades Médico Odontológicas de Latinoamérica; 1995.
- 35) Gaudy JF. Atlas de anatomía implantológica. Barcelona: Elsevier-Masson; 2008.
- 36) Gaudy JF, Arreto Ch D. Manual de anestesia en odontoestomatología. Barcelona: Elsevier-Masson; 2006.
- 37) Gay Escoda C, Berini Aytés L. Cirugía Bucal. Madrid; Ergon: 1999.
- 38) Gay Escoda C, Berini Aytés L. Tratado de Cirugía Bucal. Tomo I. Madrid; Ergon: 2004.
- 39) Graber TM. Orthodontics: Current principles and techniques. St. Louis: C.v. Mosby. Co.; 2000.
- 40) Gregoret J, Tuber E, Escobar LH, Matos A. Ortodoncia y cirugía ortognática. Diagnóstico y planificación. Barcelona: Espaxs; 1997.

- 41) Guerrissi J. Cirugía de los tumores de la glándula parótida. Caracas: Amolca; 2007.
- 42) Gutierrez JL, García Calderón M. Integración de la implantología en la práctica odontológica. Madrid: Ergon; 2001.
- 43) Gutmann JL, Dumsha TC, Lovdahl PE. Solución de problemas en endodoncia. Prevención, identificación y tratamiento. 4ª ed. Barcelona: Elsevier; 2008.
- 44) Harris NO, García-Godoy F. Odontología preventiva primaria. México DF: El manual moderno; 2005.
- 45) Hopkins R. A colour atlas of preprothetic Oral Surgery. Londres; Mosby-Wolf: 1990.
- 46) Ingle JI, Bakland LK. Endodoncia 5ª ed. México DF: McGraw-Hill/Interamericana; 2004.
- 47) Kahnberg KE. Bone grafting techniques for maxillary implants. Oxford: Blackwell Science; 2004.
- 48) Khoury F, Antoun H, Missika P. Bone augmentation in oral implantology. Berlín: Quintessence; 2008.
- 49) Kwon PH, Laskin DM. Manual clínico de cirugía oral y maxilofacial. Caracas. Amolca; 2003.
- 50) Larrabee WF, Makielski KH. Anatomía quirúrgica de la cara. 2ª ed. Caracas: Amolca; 2006.
- 51) Laskaris G. Pocket atlas of oral diseases. 2ª ed. Stuttgart: Thieme; 2006.
- 52) Little JW, Falace DA, Miller CS, Rhodus NL. Tratamiento odontológico del paciente bajo tratamiento médico. 5ª ed. Madrid: Elsevier; 2004.
- 53) López Arranz JS. Cirugía Oral. Madrid; Interamericana McGraw-Hill: 1991.
- 54) López Arranz JS, De Vicente JC, Junquera LM. Patología quirúrgica maxilofacial. Madrid; Síntesis: 1998.
- 55) Lore JM, Wabnitz R. Atlas de Cirugía de cabeza y cuello. 4ª ed. Buenos Aires: Panamericana; 2007.
- 56) Lundgrens S, Sennerby L. Bone reformation. Contemporary bone augmentation procedures in oral and maxillofacial implant surgery. Berlin: Quintessence; 2008.
- 57) Malamed SF. Manual de anestesia local. Madrid: Elsevier; 2006.
- 58) Miloro M, Larsen P, Ghali GE, Waite P. Peterson's principles of oral and maxillofacial surgery. London: Elsevier/BC Decker; 2003.
- 59) Moeller TB. Normal findings in CT and MRI. Stuttgart: Thieme; 2000.
- 60) Mozzati M. La carga inmediata en Implantología. Protocolos operativos. Madrid: Ripano; 2008.
- 61) Norton NS, Olson TR. Anatomía de la cabeza y cuello para odontólogos. Barcelona: Elsevier. Masson; 2007
- 62) Okeson JP. Dolor orofacial según Bell. 6ª ed. Barcelona: Quintessence; 2008.
- 63) Okeson JP. Tratamiento de la oclusión y afecciones temporomandibular. 6ª ed. Madrid: Elsevier; 2008.
- 64) Ord RA, Blanchaert RH. Oral cancer. The dentist's role in diagnosis, management, rehabilitation and prevention. Chicago: Quintessence. 2002.
- 65) Palla S. Mioartropatías del sistema masticatorio y dolores orofaciales. Madrid: Ripano; 2007.
- 66) Passer FA, Visser H. Pocket atlas of dental radiology. Stuttgart: Thieme; 2007.
- 67) Pedlar J, Frarme JW. Oral and maxillofacial surgery. An objective-based textbook. Edimburgo: Elsevier/Churchill Livingstone; 2001.
- 68) Peñaranda A. Manual de otorrinolaringología, cabeza y cuello. Caracas: Amolca; 2007.
- 69) Peñarocha Diago M. Cirugía periapical. Barcelona: Ars Médica; 2004.

- 70) Peñarrocha Diago M. Dolor orofacial. Etiología, diagnóstico y tratamiento. Barcelona: Masson; 1997.
- 71) Peñarrocha M. Anestesia local en Odontología. Barcelona: Ars Médica; 2007.
- 72) Peterson LJ, Indresano AT, Marciani R, Roser SH. Principles of oral and maxillofacial surgery. 3 volúmenes. Philadelphia: Lippincott Co.; 1992.
- 73) Peterson LJ, Ellis E, Hupp J, Tucker M. Contemporary oral and maxillofacial surgery. St. Louis: Elsevier/Mosby; 2003.
- 74) Proffit WR, White RP. Surgical orthodontic treatment. St. Louis: C.V. Mosby; 1990.
- 75) Proffit WR, White RP, Saver DM. Contemporary treatment of the dentofacial deformity. St. Louis: Elsevier/Mosby; 2002.
- 76) Rang HP, Dale NM, Ritter JM, Moore P. Farmacología. 5ª ed. Madrid: Elsevier; 2005.
- 77) Rankow RM, Polares IM. Diseases of the salivary glands. Philadelphia: W.B. Saunders Co.; 1976
- 78) Regezi JA, Sciubba JJ. Patología Bucal. 2 ed. Mexico DF; Interamericana-McGraw-Hill : 1999.
- 79) Sako A. Cancer and the oral cavity. Chicago: Quintessence; 1986.
- 80) Seifert G. Diseases of the salivary glands. Stuttgart: Georg Thieme; 1986.
- 81) Solberg WK, Clark GT. TMJ problems. Chicago: Quintessence; 1985.
- 82) Stegenga B, De Bont LMG. Management of temporomandibular joint degenerative diseases: biologic bases and treatment outcome. Basilea: Birkhäuser; 1996.
- 83) Tarro AW. Arthroscopy of the temporomandibular joint. Orlando: W.B. Saunders; 1991.
- 84) Todescan FF, Bechelli A, Romanelli H. Implantología contemporánea. Cirugía y Prótesis. Buenos Aires: Artes Médicas Latinoamérica; 2005.
- 85) Tollison CD, Satterthwaite JR, Tollison JW. Practical pain management. Philadelphia: Lippincott / Williams & Wilkins; 2002.
- 86) Travell JG, Simona DG. Myofascial pain and dysfunction. The trigger point manual. Baltimore: Williams & Wilkins; 1983.
- 87) Vaillant JM, Laudénbach P. Pathologie des glandes salivaires. París: Flammarion; 1988.
- 88) Van der Waal J. Diseases of the salivary glands. New York: Springer; 1997.
- 89) Ward-Booth P, Eppley B, Shmelzheisen R. Traumatismos maxilofaciales y reconstrucción facial estética. Madrid: Elsevier; 2005.
- 90) Werning JW. Oral cancer. Diagnosis, management and rehabilitation. Stuttgart: Thieme; 2007.

8. HORES DE DEDICACIÓ PEL DESENVOLUPAMENT DE L'ASSIGNATURA

	Crèdits didàctics Classes i seminaris	Tutories	Estudi autònom	Preparació per part del professor	Total
Alumne	20 h	21 h	21,5 h		2,5 ECTS
Professors	20 h	21,5 h		20	2,5 ECTS